

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

16 iunie 2005*

Procedură penală

împotriva

Mariei Pupino

(Cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare, formulată de judecătorul delegat cu efectuarea anchetelor preliminare a Tribunale di Firenze - Italia)

„Cooperarea polițienească și judiciară în materie penală – Articolele 34 UE și 35 UE – Decizia-cadru 2001/220/JAI – Statutul victimelor în cadrul procedurilor penale – Protecția persoanelor vulnerabile – Audierea minorilor în calitate de martori – Efectele unei decizii-cadru”

Cauza C-105/03

În cauza C-105/03,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare în temeiul articolului 35 UE, introdusă de judecătorul delegat cu efectuarea anchetelor preliminare a Tribunale di Firenze (Italia), prin Decizia din 3 februarie 2003, primită de Curte la 5 martie 2003, în acțiunea penală împotriva

Mariei Pupino

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul V. Skouris, președinte, domnii P. Jann, C. W. A. Timmermans și A. Rosas, doamna R. Silva de Lapuerta și domnul A. Borg Barthet, președinți de cameră, doamna N. Colneric, domnii S. von Bahr, J. N. Cunha Rodrigues (raportor), P. Kūris, E. Juhász, G. Arestis și M. Ilešić, judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,

grefier: doamna L. Hewlett, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 26 octombrie 2004,

după examinarea observațiilor prezentate:

– pentru doamna Pupino, de M. Guagliani și D. Tanzarella, Avvocati,

– pentru guvernul italian, de domnul I. M. Braguglia, în calitate de agent, asistat de domnul P. Gentili, Avvocato dello Stato,

* Limba de procedură: italiana.

- pentru guvernul elen, de doamna A. Samoni-Rantou și domnul K. Boskovits, în calitate de agenți,
- pentru guvernul francez, de domnii R. Abraham și G. de Bergues și doamna C. Isidoro, în calitate de agenți,
- pentru Guvernul Țărilor de Jos, de doamnele H. G. Sevenster și C. Wissels, în calitate de agenți,
- pentru guvernul portughez, de domnul L. Fernandes, în calitate de agent,
- pentru guvernul suedez, de domnul A. Kruse și doamna K. Wistrand, în calitate de agenți,
- pentru Guvernul Regatului Unit, de doamnele R. Caudwell și E. O’Neill, în calitate de agenți, asistate de domnul M. Hoskins, Barrister,
- pentru Comisia Comunităților Europene, de doamna M. Condou-Durande și domnul L. Visaggio, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 11 noiembrie 2004,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolelor 2, 3 și 8 din Decizia-cadru 2001/220/JAI a Consiliului din 15 martie 2001 privind statutul victimelor în cadrul procedurilor penale (JO L 82, p. 1, denumită în continuare „decizia-cadru”).

2 Această cerere a fost prezentată în cadrul unei proceduri penale inițiate împotriva doamnei Pupino, educatoare într-o grădiniță, acuzată că a produs vătămări unor elevi mai mici de cinci ani la momentul producerii faptelor.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii Europene

Tratatul privind Uniunea Europeană

3 În conformitate cu articolul 34 alineatul (2) UE, în versiunea rezultată din Tratatul de la Amsterdam, care face parte din titlul VI al Tratatului privind Uniunea Europeană, intitulat „Dispoziții privind cooperarea polițienească și judiciară în materie penală”:

„Consiliul, sub forma și în conformitate cu procedurile adecvate prevăzute de prezentul titlu, ia măsuri și favorizează cooperarea cu scopul de a contribui la realizarea obiectivelor Uniunii. În acest scop, Consiliul, hotărând în unanimitate la inițiativa oricărui stat membru sau a Comisiei, poate:

[...]

b) să adopte decizii-cadru în scopul armonizării actelor cu putere de lege și a normelor administrative ale statelor membre. Deciziile-cadru obligă statele membre în ceea ce privește rezultatul urmărit, lăsând autorităților naționale competența în ceea ce privește forma și mijloacele. Ele nu pot avea efect direct;

[...]"

4 Articolul 35 UE prevede:

„1. Curtea de Justiție este competentă, sub rezerva condițiilor definite de prezentul articol, să hotărască, cu titlu preliminar, cu privire la validitatea și interpretarea deciziilor-cadru și a deciziilor, la interpretarea convențiilor stabilite în temeiul prezentului titlu, precum și la validitatea și interpretarea măsurilor de aplicare a acestora.

2. Fiecare stat membru poate, printr-o declarație făcută la data semnării Tratatului de la Amsterdam sau la orice dată ulterioară semnării acestuia, să accepte competența Curții de Justiție de a hotărî cu titlu preliminar în condițiile definite la alineatul (1).

3. Un stat membru care face o declarație în sensul alineatului (2) precizează:

a) fie că orice instanță judecătorească din statul respectiv, ale cărei hotărâri nu sunt supuse vreunei căi de atac în dreptul intern, poate cere Curții de Justiție să hotărască, cu titlu preliminar, asupra unei chestiuni invocate într-o cauză pendinte pe rolul său și care se referă la validitatea sau la interpretarea unuia dintre actele prevăzute la alineatul (1), în cazul în care aceasta apreciază că o decizie în această privință este necesară pentru a pronunța o hotărâre;

b) fie că orice instanță judecătorească din statul respectiv poate cere Curții de Justiție să se pronunțe cu titlu preliminar asupra unei chestiuni invocate într-o cauză pendinte pe rolul său și care se referă la validitatea sau la interpretarea unuia dintre actele prevăzute la alineatul (1), în cazul în care aceasta apreciază că o decizie în această privință este necesară pentru a pronunța o hotărâre;

[...]"

5 Din informațiile referitoare la data intrării în vigoare a Tratatului de la Amsterdam, publicate în *Jurnalul Oficial al Comunităților Europene* la 1 mai 1999 (JO L 114, p. 56), rezultă că Republica Italiană a efectuat o declarație în temeiul articolului 35 alineatul (2) UE, prin care a acceptat competența Curții de Justiție de a hotărî potrivit modalităților prevăzute la articolul 35 alineatul (3) litera (b) UE.

Decizia-cadru

6 În conformitate cu articolul 2 din decizia-cadru, intitulat „Respectarea și recunoașterea”:

„(1) Fiecare stat membru asigură victimelor un rol real și corespunzător în sistemul său de drept penal. Acesta continuă să depună toate eforturile pentru a garanta victimelor un tratament corespunzător, care să le respecte demnitatea în cursul procedurii și să le recunoască drepturile și interesele legitime, în special în cadrul procedurii penale.

(2) Fiecare stat membru se asigură că victimele deosebit de vulnerabile beneficiază de un tratament specific care răspunde cât mai bine situației acestora.”

7 În conformitate cu articolul 3 din decizia-cadru, intitulat „Audierea și administrarea probelor”:

„Fiecare stat membru garantează victimelor posibilitatea de a fi audiate în cursul procedurii, precum și de a depune elemente de probă.

Fiecare stat membru adoptă măsurile corespunzătoare pentru ca autoritățile acestuia să interogheze victimele numai în măsura necesară procedurii penale.”

8 Articolul 8 din decizia-cadru, intitulat „Dreptul la protecție”, prevede la alineatul (4):

„În cazul în care este necesar pentru protejarea victimelor, în special a celor mai vulnerabile, față de consecințele depoziției făcute în ședință publică, fiecare stat membru garantează victimelor că vor putea beneficia, prin hotărâre judecătorească, de condiții de depunere a mărturiei care permit atingerea acestui obiectiv, prin orice mijloc adecvat, compatibil cu principiile fundamentale ale dreptului său intern.”

9 Conform articolului 17 din decizia-cadru, fiecare stat membru pune în aplicare actele cu putere de lege și actele administrative necesare pentru respectarea articolelor sus-menționate „până la 22 martie 2002”.

Legislația națională

10 Articolul 392 din Codul de procedură penală italian (denumit în continuare „CPP”), care face parte din cartea V, intitulată „Anchete preliminare și audiere preliminară”, prevede:

„1. În cursul anchetei preliminare, Ministerul Public și persoana supusă investigației pot solicita instanței să procedeze, prin intermediul unei proceduri incidentale:

a) la administrarea probei testimoniale, în cazul în care există un motiv întemeiat pentru a considera că martorul nu va putea fi audiat în cadrul unei dezbateri contradictorii din cauza unei infirmități sau a unui impediment grav;

a) la administrarea probei testimoniale, în cazul în care, din motive concrete și specifice, există un motiv întemeiat pentru a considera că martorul riscă să facă obiectul unor violențe, al unor amenințări sau al unor propuneri sau promisiuni de bani ori alte avantaje pentru a fi împiedicat să depună mărturie sau să facă o falsă mărturie.

[...]

1a. În procedurile privind infracțiunile prevăzute la articolele 600a, 600b, 600d, 609a, 609b, 609c, 609d și 609g din Codul penal (privind delicturile sexuale sau cu conotație sexuală), Ministerul Public sau persoana supusă investigației poate solicita să se procedeze, prin intermediul procedurii incidentale, la administrarea probei testimoniale de către persoane cu vârsta mai mică de 16 ani, chiar și în afara cazurilor prevăzute la alineatul (1).

[...]”

11 În conformitate cu articolul 398 alineatul (5a) din CPP:

„În cazul anchetelor privind infracțiunile prevăzute la articolele 600a, 600b, 600d, 609a, 609b, 609c, 609d și 609g din Codul penal, dacă există minori cu vârsta sub 16 ani între persoanele vizate de cercetarea probei, judecătorul stabilește prin ordin [...] locul, momentul și modalitățile specifice pentru a proceda la administrarea probei, atunci când situația minorului face ca acest lucru să fie oportun și necesar. În acest scop, audierea poate avea loc în altă parte decât în instanță, în eventuale structuri de asistență specializate sau, în lipsa acestora, la domiciliul minorului. Depozițiile trebuie să fie integral documentate prin intermediul

mijloacelor de înregistrare fonografice și audiovizuale. În cazul indisponibilității aparatelor de înregistrare sau a personalului tehnic, judecătorul va recurge la forme de expertiză sau de consiliere tehnică. În plus, interogatoriul face obiectul unui proces-verbal recapitulativ. Nu se efectuează transcrierea înregistrărilor decât la cererea părților.” [traducere neoficială]

Situația de fapt și întrebarea preliminară

12 Din ordonanța de trimitere rezultă că, în cadrul procedurii penale inițiate împotriva doamnei Pupino, pe de o parte, i se impută acesteia că s-a făcut vinovată în cursul lunilor ianuarie și februarie 2001 de multiple infracțiuni de „abuz de metode disciplinare” în sensul articolului 571 din Codul penal italian (denumit în continuare „CP”) împotriva anumitor elevi în vârstă de mai puțin de cinci ani, la momentul producerii faptelor, pe motiv în special că i-a lovit cu regularitate, i-a amenințat că le va administra tranchilizante și că le va pune plasturi la gură și i-a împiedicat să meargă la toaletă. Pe de altă parte, i s-a imputat părții interesate că s-a făcut vinovată, în cursul lunii februarie 2001, de infracțiunea de producere de „vătămări grave”, prevăzută la articolele 582, 585 și 576 din CP, coroborate cu articolul 61 punctele (2) și (11) din același cod, pentru a fi lovit unul dintre elevi, producându-i acestuia o mică tumefiere în regiunea frontală. Procedura inițiată în fața Tribunale di Firenze se află încă în stadiul anchetei preliminare.

13 Instanța de trimitere precizează în această privință că, în dreptul italian, procedura penală cuprinde două etape distincte. În cursul primei etape, cea a anchetei preliminare, Ministerul Public efectuează cercetări și strânge, sub controlul judecătorului delegat cu efectuarea anchetelor preliminare, elementele probatorii pe baza cărora evaluează dacă este necesar să înceteze urmărirea penală sau să solicite trimiterea părții interesate pentru judecată în fața instanței penale. În acest ultim caz, decizia finală care dă o soluție favorabilă acestor cereri sau care dispune neînceperea urmăririi penale este luată de către judecător, după o audiere informală.

14 Eventuala decizie de trimitere în judecată a persoanei cercetate deschide cea de a doua etapă a procedurii, denumită etapa dezbaterilor, la care judecătorul delegat cu efectuarea anchetelor preliminare nu participă. Procesul propriu-zis începe cu această etapă. Doar în acest moment este necesar, în general, să se formeze probele, la inițiativa părților și în conformitate cu principiul contradictorialității. Instanța de trimitere observă că, pe parcursul dezbaterilor organizate în cursul procesului, elementele furnizate de părți pot fi admise ca probe în sensul tehnic al termenului. În aceste condiții, elementele probatorii obținute de Ministerul Public în cursul etapei anchetei preliminare, care să îi permită să decidă dacă este necesară declanșarea acțiunii penale sau solicitarea clasării cauzei, trebuie să fie depuse dezbaterii contradictorii organizate în cursul procesului propriu-zis pentru a obține valoarea de „probă” de sine stătătoare.

15 Instanța amintită subliniază faptul că există totuși excepții de la această regulă, care sunt prevăzute la articolul 392 din CPP și care permit, prin decizia judecătorului delegat cu efectuarea anchetelor preliminare, să se anticipeze stabilirea probei, respectându-se principiul contradictorialității, în cursul etapei de anchetă preliminară, prin intermediul procedurii incidentale de administrare preliminară a probelor. Elementele probatorii astfel colectate au aceeași valoare probatorie ca și cele obținute în cursul celei de a doua etape a procedurii. Articolul 392 alineatul (1a) din CPP a introdus posibilitatea de a recurge la procedura incidentală atunci când este vorba de luarea mărturiei unor victime ale unor anumite infracțiuni enumerate limitativ (infracțiuni sexuale sau de natură sexuală), cu vârsta mai mică de 16 ani, chiar și în afara cazurilor prevăzute la alineatul (1) al acestui articol. Articolul 398 alineatul (5a) din CPP permite, de asemenea, judecătorului să ordone administrarea probei, în

cazul anchetelor referitoare la infracțiunile prevăzute la articolul 392 alineatul (1a) din CPP, potrivit modalităților speciale care permit protecția minorilor implicați. Potrivit instanței de trimitere, aceste derogări suplimentare sunt menite să protejeze, pe de o parte, demnitatea, pudoarea și personalitatea martorului, în cazul în care victima este un minor și, pe de altă parte, autenticitatea probelor.

16 În acțiunea principală, Ministerul Public a solicitat, în luna august 2001, judecătorului delegat cu efectuarea anchetelor preliminare să obțină depoziții de la opt minori, martori și victime ale infracțiunilor pentru care doamna Pupino este cercetată, prin intermediul procedurii incidentale de administrare preliminară a probelor în temeiul articolului 392 alineatul (1a) din CPP, pe motiv că administrarea probelor nu ar putea fi amânată până la audierea în contradictoriu, date fiind vârsta extrem de scăzută a martorilor și modificările inevitabile ale psihologiei acestora, precum și un eventual proces psihologic de refulare. Ministerul Public a solicitat de asemenea colectarea probelor potrivit modalităților speciale prevăzute la articolul 398 alineatul (5a) din CPP, în temeiul căruia audierea se desfășoară într-o structură specializată, potrivit modalităților de protecție a demnității, intimității și liniștii minorilor în cauză, folosindu-se, dacă este cazul, serviciile unui expert în psihologie, având în vedere caracterul sensibil și gravitatea faptelor, precum și dificultatea legată de vârsta scăzută a victimelor. Doamna Pupino s-a opus acestei cereri, pe motiv că aceasta nu se încadrează în niciunul dintre cazurile prevăzute la articolul 392 alineatele (1) și (1a) din CPP.

17 Potrivit instanței de trimitere, cererea Ministerului Public ar trebui să fie respinsă având în vedere dispozițiile naționale în cauză, în măsura în care acestea nu prevăd utilizarea procedurii incidentale de administrare preliminară a probelor, nici utilizarea unor modalități speciale de administrare a probei, cu privire la fapte cum sunt cele imputate pârâtei, chiar dacă niciun motiv nu se opune ca aceste dispoziții să se încadreze deopotrivă în alte cazuri decât cele prevăzute la articolul 392 alineatul (1) din CPP, în care victima este un minor. Numărul infracțiunilor excluse din domeniul de aplicare al articolului 392 alineatul (1) din CPP ar putea fi mai grave pentru victimă decât cele menționate de această prevedere. Acesta ar fi cazul în acțiunea principală, întrucât doamna Pupino a administrat, în opinia Ministerului Public, rele tratamente mai multor copii cu vârsta sub cinci ani, provocându-le acestora traume psihologice.

18 Considerând că, „făcând abstracție dacă există sau nu un efect direct al dreptului comunitar”, instanța națională trebuie „să interpreteze dreptul național în funcție de litera și spiritul dispozițiilor comunitare” și având îndoeli asupra compatibilității articolului 392 alineatul (1a) și a articolului 398 alineatul (5a) din CPP cu articolele 2, 3 și 8 din decizia-cadru, în sensul că dispozițiile din codul menționat limitează doar la infracțiunile sexuale sau de natură sexuală competența judecătorului delegat cu efectuarea anchetelor preliminare de a recurge la modalitatea administrării preliminare a probelor și, respectiv, la metodele de colectare și de constatare a probelor, judecătorul delegat cu efectuarea anchetelor preliminare pe lângă Tribunale di Firenze a decis să suspende judecata și să solicite Curții să se pronunțe cu privire la domeniul de aplicare al articolelor 2, 3 și 8 din decizia-cadru.

Cu privire la competența Curții

19 În temeiul articolului 46 litera (b) UE, dispozițiile Tratatelor CE, CECO și CEEA referitoare la competența Curții și exercitarea acestei competențe, între care figurează articolul 234 CE, sunt aplicabile celor din titlul VI din Tratatul privind Uniunea Europeană, în condițiile prevăzute la articolul 35 UE. Rezultă că regimul prevăzut la articolul 234 CE este aplicabil competenței preliminare a Curții în temeiul articolului 35 UE, sub rezerva condițiilor prevăzute de această dispoziție.

20 După cum se arată la punctul 5 din prezenta hotărâre, Republica Italiană a indicat, printr-o declarație cu efect de la 1 mai 1999, data intrării în vigoare a Tratatului de la Amsterdam, că acceptă competența Curții de a hotărî cu privire la validitatea și interpretarea actelor menționate de articolul 35 UE, în condițiile prevăzute la alineatul (3) litera (b) a acestui articol.

21 În ceea ce privește actele menționate la articolul 35 alineatul (1) UE, alineatul (3) litera (b) din această dispoziție prevede, în termeni identici cu cei ai articolului 234 primul și al doilea paragraf CE, că „orice instanță” a unui stat membru are capacitatea de a „cere Curții de Justiție să hotărască cu titlu preliminar” asupra unei chestiuni invocate într-o cauză pendinte pe rolul său și care se referă la „validitatea sau la interpretarea” unor astfel de acte, „în cazul în care aceasta apreciază că o decizie în această privință este necesară pentru a pronunța o hotărâre”.

22 Este cunoscut, pe de o parte, faptul că judecătorul delegat cu efectuarea anchetelor preliminare, care acționează în cadrul unei proceduri penale, cum este cea inițiată în acțiunea principală, intervine în exercițiul unei funcții juridice, astfel încât trebuie să fie considerat „instanță judecătorească dintr-un stat membru”, în sensul articolului 35 UE (a se vedea în acest sens, cu privire la articolul 234 CE, Hotărârea din 23 februarie 1995, *Cacchiarelli și Stanghellini*, C-54/94 și C-74/94, Rec., I-391, precum și Hotărârea din 12 decembrie 1996, X, C-74/95 și C-129/95, Rec., p. I-6609) și, pe de altă parte, că decizia-cadru, întemeiată pe articolele 31 UE și 34 UE, se numără printre actele menționate la articolul 35 alineatul (1) UE, pentru care Curtea poate hotărî cu titlu preliminar.

23 Deși, prin urmare, Curtea are în principiu competența de a răspunde la întrebarea preliminară adresată, guvernul francez și cel italian au invocat totuși un motiv de inadmisibilitate împotriva cererii prezentate, bazat pe faptul că răspunsul Curții nu ar fi util în soluționarea litigiului din acțiunea principală.

24 Guvernul francez susține că instanța de trimitere încearcă să aplice anumite dispoziții ale deciziei-cadru, în locul legislației naționale, cu toate că, în conformitate cu înșiși termenii articolului 34 alineatul (2) litera (b) UE, deciziile-cadru nu ar putea antrena un astfel de efect direct. Mai mult, potrivit acestui guvern, după cum opinează chiar instanța de trimitere, o interpretare a dreptului național în conformitate cu decizia-cadru ar fi imposibilă. Potrivit jurisprudenței Curții, principiul interpretării conforme nu ar putea duce la o interpretare *contra legem* sau la o agravare a situației unei persoane de drept privat în cadrul unei proceduri penale, doar pe baza deciziei-cadru, ceea ce ar fi cazul și în acțiunea principală.

25 Guvernul italian susține în principal că decizia-cadru și directiva comunitară constituie surse de drept fundamental diferite una față de cealaltă și că, prin urmare, decizia-cadru nu instituie pentru instanța de trimitere o obligație de interpretare conformă a dreptului național, similară celei cea pe care Curtea a stabilit-o în jurisprudența referitoare la directivele comunitare.

26 Fără a pune la îndoială în mod expres admisibilitatea cererii preliminare, guvernul suedez și cel al Regatului Unit argumentează în același mod ca și guvernul italian, insistând în special pe caracterul interguvernamental al cooperării dintre statele membre în temeiul titlului VI din Tratatul privind Uniunea Europeană.

27 În cele din urmă, Guvernul Țărilor de Jos pune accentul pe limitele impuse obligației unei interpretări conforme și dorește să afle dacă, presupunând că această obligație se aplică deciziilor-cadru, aceasta se poate aplica în acțiunea principală, având în vedere tocmai aceste limite.

28 Trebuie observat că, după cum s-a subliniat la punctul 19 din prezenta hotărâre, regimul prevăzut la articolul 234 CE este menit să se aplice articolului 35 UE, sub rezerva condițiilor prevăzute de această ultimă dispoziție.

29 La fel ca și articolul 234 CE, articolul 35 UE subordonează sesizarea cu titlu preliminar a Curții condiției conform căreia instanța națională „apreciază că o decizie în această privință este necesară pentru a pronunța o hotărâre”, astfel încât jurisprudența Curții referitoare la admisibilitatea întrebărilor preliminare adresate în temeiul articolului 234 CE este, în principiu, aplicabilă cererilor de pronunțare a unor hotărâri preliminare prezentate Curții în temeiul articolului 35 UE.

30 Rezultă că prezumția de relevanță care se aplică întrebărilor adresate cu titlu preliminar de instanțele naționale poate fi respinsă numai în cazuri excepționale, atunci când este evident că interpretarea solicitată a dispozițiilor de drept ale Uniunii vizate de aceste întrebări nu are nicio legătură cu caracterul real sau cu obiectul litigiului din acțiunea principală ori atunci când problema este de natură ipotetică sau Curtea nu dispune de elementele de fapt sau de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care îi sunt adresate. Exceptând astfel de ipoteze, Curtea este obligată, în principiu, să se pronunțe cu privire la întrebările preliminare privind interpretarea actelor menționate la articolul 35 alineatul (1) UE (a se vedea, de exemplu, în ce privește articolul 234 CE, Hotărârea din 7 septembrie 1999, Beck și Bergdorf, C-355/97, Rec., p. I-4977, punctul 22, precum și Hotărârea din 7 iunie 2005, VEMW și alții, C-17/03, Rec., p. I-4983, punctul 34).

31 Având în vedere argumentul avansat de guvernul italian, francez, suedez, al Țărilor de Jos și cel al Guvernului Regatului Unit, ar trebui să se analizeze dacă, după cum presupune instanța națională și după cum susțin guvernul elen, francez și portughez, precum și Comisia, obligația autorităților naționale de a interpreta dreptul național, pe cât posibil, în lumina textului și finalității directivelor comunitare se aplică cu aceleași efecte și limitări în cazul în care actul respectiv este o decizie-cadru adoptată în temeiul titlului VI din Tratatul privind Uniunea Europeană.

32 În cazul unui răspuns afirmativ, este necesar să se verifice dacă, după cum au observat guvernul italian, cel francez, suedez și cel al Regatului Unit, este evident că un răspuns la întrebarea preliminară nu poate avea un impact concret asupra soluționării litigiului din acțiunea principală, ținând seama de limitările inerente ale obligației interpretării conforme.

33 Trebuie amintit de la bun început că formularea articolului 34 alineatul (2) litera (b) UE este inspirată de cea a articolului 249 al treilea paragraf CE. Articolul 34 alineatul (2) litera (b) UE conferă un caracter obligatoriu deciziilor-cadru, în sensul că acestea „obligă” statele membre „în ceea ce privește rezultatul urmărit, lăsând autorităților naționale competența în ceea ce privește forma și mijloacele”.

34 Caracterul obligatoriu al deciziilor-cadru, formulat în termeni identici cu cei ai articolului 249 al treilea paragraf CE, creează pentru autoritățile naționale, în special pentru instanțele naționale, obligația unei interpretări conforme a dreptului național.

35 Faptul că, în temeiul articolului 35 UE, competențele Curții sunt mai restrânse în cadrul titlului VI din Tratatul privind Uniunea Europeană decât în cadrul Tratatului CE și faptul că nu există un sistem complet de căi de atac și proceduri menite asigurării legalității actelor instituțiilor din cadrul respectivului titlu VI nu se opun acestei concluzii.

36 Într-adevăr, indiferent de gradul de integrare vizat de Tratatul de la Amsterdam în procesul de creare a unei uniuni tot mai profunde între popoarele Europei, în sensul articolului 1 al

doilea paragraf UE, este perfect de înțeles faptul că autorii Tratatului privind Uniunea Europeană au considerat necesar să prevadă, în cadrul titlului VI din tratat, utilizarea unor instrumente legale cu efecte similare celor prevăzute de Tratatul CE, pentru a contribui în mod eficient la realizarea obiectivelor Uniunii.

37 Importanța competenței Curții de a hotărî cu titlu preliminar în temeiul articolului 35 UE este confirmată de faptul că, în conformitate cu alineatul (4) al acestui articol, un stat membru, indiferent dacă a făcut sau nu o declarație în conformitate cu alineatul (2), are dreptul de a prezenta Curții, în scris, memorii sau observații privind cazurile în legătură cu care a fost sesizată în temeiul alineatului (1) al acestei dispoziții.

38 Această competență ar fi lipsită de o mare parte a efectului său util dacă persoanele fizice nu ar avea dreptul să invoce deciziile-cadru pentru a obține o interpretare conformă a dreptului național în fața instanțelor din statele membre.

39 În susținerea tezei lor, guvernul italian și cel al Regatului Unit susțin că, spre deosebire de Tratatul CE, Tratatul privind Uniunea Europeană nu conține nicio obligație similară celei prevăzute la articolul 10 CE, pe care se întemeiază parțial jurisprudența Curții pentru a justifica obligația unei interpretări conforme a dreptului național în raport cu dreptul comunitar.

40 Acest argument trebuie respins.

41 La articolul 1 al doilea și al treilea paragraf din Tratatul privind Uniunea Europeană se prevede că acest tratat marchează o nouă etapă în procesul de creare a unei uniuni tot mai profunde între popoarele Europei și că misiunea Uniunii, care se întemeiază pe Comunitățile Europene completate cu politicile și formele de cooperare instituite prin tratat, constă în a organiza în mod coerent și solidar relațiile dintre statele membre și dintre popoarele lor.

42 Ar fi dificil ca Uniunea să își îndeplinească misiunea în mod eficient dacă principiul cooperării loiale, care implică în special faptul că statele membre iau toate măsurile generale sau specifice pentru a asigura îndeplinirea obligațiilor care le revin în temeiul dreptului Uniunii Europene, nu s-ar impune și în cadrul cooperării polițienești și judiciare în materie penală, care se întemeiază de altfel în întregime pe cooperarea dintre statele membre și instituții, după cum a observat pe bună dreptate și doamna avocat general la punctul 26 din concluziile sale.

43 Având în vedere toate aceste considerente, trebuie să se concluzioneze că principiul interpretării conforme este obligatoriu în ceea ce privește deciziile-cadru adoptate în temeiul titlului VI din Tratatul privind Uniunea Europeană. La aplicarea dreptului național, instanța de trimitere căreia i se solicită să îl interpreteze este obligată să facă acest lucru, pe cât posibil, în lumina textului și finalității deciziei-cadru pentru a obține rezultatul urmărit de aceasta și, astfel, să se conformeze articolului 34 alineatul (2) litera (b) UE.

44 Cu toate acestea, trebuie remarcat faptul că obligația instanței naționale de a se referi la conținutul deciziei-cadru atunci când interpretează normele relevante din dreptul său național este limitată de principiile generale de drept, în special de cel al securității juridice și al neretroactivității.

45 Aceste principii se opun în special ca obligația să conducă la crearea sau exacerbarea, în temeiul unei decizii-cadru și independent de legea de punere în aplicare a acesteia, a unei răspunderi penale a celor care acționează în contradicție cu prevederile acesteia (a se vedea, în ceea ce privește directivele comunitare, în special, Hotărârea X, citată anterior, punctul 24 și

Hotărârea din 3 mai 2005, Berlusconi și alții, C-387/02, C-391/02 și C-403/02, Rec., p. I-3565, punctul 74).

46 Este necesar să se remarce, totuși, că dispozițiile care fac obiectul prezentei cereri de pronunțare a unei hotărâri preliminare nu se referă la sfera răspunderii penale a părții interesate, ci la desfășurarea procedurii și la modalitățile de administrare a probei.

47 Obligația instanței naționale de a se referi la conținutul deciziei-cadru în interpretarea normelor relevante ale dreptului național încetează atunci când aceasta din urmă nu poate admite o cerere care ar conduce la un rezultat compatibil cu cel vizat de decizia-cadru. Cu alte cuvinte, principiul interpretării conforme nu poate servi ca temei pentru o interpretare *contra legem* a dreptului național. Acest principiu impune, totuși, ca instanța de trimitere să ia în considerare, dacă este cazul, dreptul național în ansamblu pentru a evalua în ce măsură acesta poate accepta o cerere astfel încât să nu conducă la un rezultat contrar celui vizat de decizia-cadru.

48 După cum a observat doamna avocat general la punctul 40 din concluziile sale, nu este clar că, în acțiunea principală, o interpretare a dreptului național conformă cu decizia-cadru este imposibilă. Este de competența instanței naționale să stabilească dacă, în această cauză, este posibilă o interpretare conformă a dreptului său național.

49 Sub această rezervă, se poate răspunde la întrebarea preliminară.

Cu privire la întrebarea preliminară

50 Prin întrebarea sa, instanța de trimitere dorește în fond să afle dacă articolul 2, articolul 3 și articolul 8 alineatul (4) din decizia-cadru trebuie interpretate în sensul că o instanță națională trebuie să aibă posibilitatea de a permite copiilor cu vârste mici - care, la fel ca în acțiunea principală, susțin că au fost victime ale unor rele tratamente - să depună mărturie conform unor modalități care le garantează un nivel corespunzător de protecție, în afara audierii publice și înainte de desfășurarea acesteia.

51 În conformitate cu articolul 3 din decizia-cadru, fiecare stat membru garantează victimelor posibilitatea de a fi audiate în cursul procedurii, precum și de a depune elemente de probă și adoptă măsurile corespunzătoare pentru ca autoritățile acestuia să interogheze victimele numai în măsura necesară procedurii penale.

52 Articolul 2 și articolul 8 alineatul (4) din decizia-cadru obligă fiecare stat membru să depună toate eforturile pentru a garanta victimelor un tratament corespunzător care să le respecte demnitatea în cursul procedurii și pentru a se asigura că victimele deosebit de vulnerabile beneficiază de un tratament specific care răspunde cât mai bine situației acestora și, în cazul în care este necesar pentru protejarea victimelor, în special a celor mai vulnerabile, față de consecințele depoziției făcute în ședință publică, fiecare stat membru garantează victimelor că vor putea beneficia, prin hotărâre judecătorească, de condiții de depunere a mărturiei care permit atingerea acestui obiectiv, prin orice mijloc adecvat, compatibil cu principiile fundamentale ale dreptului său intern.

53 Decizia-cadru nu definește conceptul de vulnerabilitate a victimei, în sensul articolului 2 alineatul (2) și al articolului 8 alineatul (4). Cu toate acestea, indiferent de necesitatea de a stabili dacă faptul că victima unei infracțiuni penale este un minor este de ajuns, în general, pentru a califica o astfel de victimă ca fiind extrem de vulnerabilă, în sensul deciziei-cadru, nu poate fi contestat faptul că în situația în care, la fel ca și în acțiunea principală, niște copii cu vârste mici pretind că au fost supuși unor rele tratamente, mai ales de către un profesor, acești

copii pot face obiectul unei astfel de clasificări având în vedere în special vârsta lor, precum și natura și consecințele infracțiunilor cărora consideră că le-au fost victime, pentru a beneficia de protecția specifică impusă de dispozițiile deciziei-cadru, citate anterior.

54 Niciuna dintre cele trei dispoziții ale deciziei-cadru menționate de instanța de trimitere nu prevede modalități concrete de punere în aplicare a obiectivelor pe care acestea le enunță, care constau, în special, în a garanta victimelor deosebit de vulnerabile „un tratament specific care răspunde cât mai bine situației acestora”, precum și dreptul de a beneficia de „condiții de depunere a mărturiei” speciale, care să asigure tuturor victimelor un tratament „corespunzător, care să le respecte demnitatea”, posibilitatea de a fi audiate și „de a depune elemente de probă”, precum și de a se asigura că aceste victime sunt interogate „numai în măsura necesară procedurii penale”.

55 Potrivit legislației în cauză în acțiunea principală, mărturia depusă în cursul anchetelor preliminare trebuie în general reiterată în ședința publică pentru a obține valoarea de probă în sine. Cu toate acestea, în unele cazuri este permisă depunerea acestei mărturii o singură dată, în cursul anchetelor preliminare, cu aceeași valoare probatorie, dar conform altor modalități decât cele impuse în cursul ședinței publice.

56 În aceste condiții, realizarea obiectivelor urmărite de dispozițiile deciziei-cadru, citate anterior, impune ca instanța națională să aibă posibilitatea, în cazul victimelor deosebit de vulnerabile, de a utiliza o procedură specială cum este cea a procedurii incidentale de administrare preliminară a probei prevăzută în dreptul unui stat membru, precum și modalitățile speciale de depunere a mărturiei de asemenea prevăzute, în cazul în care această procedură corespunde cel mai bine situației victimelor și se impune pentru a preveni pierderea elementelor de probă, pentru a reduce la minim repetarea interogatoriilor și pentru a preveni consecințele dăunătoare, pentru victime, ale depunerii mărturiei în ședință publică.

57 Trebuie amintit în acest sens, că, în conformitate cu articolul 8 alineatul (4) din decizia-cadru, condițiile de depunere a mărturiei reținute trebuie, în orice caz, să fie compatibile cu principiile fundamentale de drept ale statului membru în cauză.

58 În plus, în temeiul articolului 6 alineatul (2) UE, Uniunea respectă drepturile fundamentale, astfel cum sunt garantate de Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „Convenția”) și astfel cum rezultă acestea din tradițiile constituționale comune ale statelor membre, ca principii generale de drept.

59 Decizia-cadru ar trebui așadar interpretată astfel încât să se respecte drepturile fundamentale, printre care ar trebui să fie menționat în special dreptul la un proces echitabil, astfel cum este prevăzut de articolul 6 al convenției și interpretat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

60 Rezultă că este de competența instanței să se asigure, presupunând că utilizarea procedurii incidentale de administrare preliminară a probelor și de audiere în conformitate cu procedurile speciale prevăzute de legislația italiană sunt posibile în acest caz, având în vedere obligația unei interpretări conforme a dreptului național, că aplicarea acestor măsuri nu este de natură să confere procedurii penale împotriva doamnei Pupino, în ansamblu, un caracter inequitabil în sensul articolului 6 din convenție, astfel cum a fost interpretat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului (a se vedea, în special, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea din 20 decembrie 2001, P.S. împotriva Germaniei; Hotărârea din 2 iulie 2002, S.N. împotriva Suediei, *Recueil des arrêts et décisions* 2002-V; Hotărârea din 13 februarie 2004, Rachdad

împotriva Franței; Decizia din 20 ianuarie 2005, Accardi și alții împotriva Italiei, req. nr. 30598/02).

61 Având în vedere toate considerentele precedente, este necesar să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 2, articolul 3 și articolul 8 alineatul (4) din decizia-cadru trebuie interpretate în sensul că instanța națională trebuie să aibă posibilitatea de a permite copiilor de vârste mici - care, la fel ca în acțiunea principală, susțin că au fost victime ale unor rele tratamente - să depună mărturie conform unor modalități care le garantează un nivel corespunzător de protecție, în afara ședinței publice și înainte de desfășurarea acesteia. Instanța națională este obligată să ia în considerare toate normele de drept național și să le interpreteze, pe cât posibil, în lumina textului și a finalității deciziei-cadru menționate.

Cu privire la cheltuielile de judecată

62 Întrucât procedura are, în raport cu părțile din acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura din fața instanței de trimitere, este de competența acestei instanțe să se pronunțe asupra cheltuielilor de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

Articolul 2, articolul 3 și articolul 8 alineatul (4) din Decizia-cadru 2001/220/JAI a Consiliului din 15 martie 2001 privind statutul victimelor în cadrul procedurilor penale se interpretează în sensul că instanța națională trebuie să aibă posibilitatea să permită minorilor de vârste mici - care, la fel ca în acțiunea principală, susțin că au fost victime ale unor rele tratamente - să depună mărturie conform unor modalități care le garantează un nivel corespunzător de protecție, de exemplu în afara ședinței publice și înainte de desfășurarea acesteia.

Instanța națională este obligată să ia în considerare toate normele de drept național și să le interpreteze, pe cât posibil, în lumina textului și a finalității deciziei-cadru menționate.

Semnături.